

SOLSAMBRUK

– dobbel nytta på samma mark

SOLSAMBRUK

– dubbel nytta på samma mark

Solsambruk är en innovativ lösning som kombinerar jordbruk och solelproduktion på samma markyta. Detta koncept är inte bara en möjlighet för att öka produktionen av förnybar energi, utan också ett sätt att stärka livsmedelsförsörjningen och lantbrukares ekonomi.

Solceller + jordbruk = solsambruk

Solsambruk innebär att solpaneler sätts på jordbruksmark, samtidigt som marken fortsätter att användas för jordbruk. Idén är att effektivt utnyttja marken till två ändamål samtidigt: produktion av livsmedel och fossilfri el. Det finns olika sätt att utforma solsambruk. Det kan till exempel handla om att odla grödor mellan rader av lodräta solpaneler, eller att höja upp solpanelerna och odla under dem.

I flera länder runtom i Europa och övriga världen har solsambruk, eller agrivoltaics som det också kallas, blivit allt vanligare och regelverk och stödprogram utformats för att främja konceptet. I det EU-medfinansierade projektet Solbruk i Skåne undersöker Region Skåne tillsammans med andra offentliga aktörer, akademi och näringsliv vilka solceller och livsmedel som passar ihop i skånska och svenska förhållanden, för att främja möjligheterna till solsambruk även här.

Flera fördelar för både lantbrukare och samhälle

Solsambruk erbjuder flera fördelar, både för lantbrukare och för samhället i stort:

- **Ny inkomstkälla för lantbrukare:** Solsambruk kan bli en välbehövlig ekonomisk förstärkning för lantbrukaren, vilket stärker möjligheterna till fortsatt livsmedelsproduktion och bidrar till en levande landsbygd. Lantbrukare kan antingen hyra ut mark till solcells företag eller själva producera och sälja el.
- **Skydd av jordbruksmark och livsmedelsproduktion:** Genom att använda samma mark till produktion av både livsmedel och el kan solsambruk bidra till att skydda jordbruksmark från att omvandlas till andra ändamål, som byggnation eller traditionella solcellsparker som tar upp hela markytan.
- **Ökad elproduktion:** Skåne och elområde SE4 är den region i Europa som producerar minst el i förhållande till sin användning. Ökad regional solelproduktion stärker samhällets robusthet, näringslivets konkurrenskraft och minskar samtidigt beroendet av fossila bränslen.
- **Vattensparande i ett förändrat klimat:** I länder med varmt och torrt klimat visar resultat av solsambruk att den växlande skugga som solpanelerna ger hjälper till att behålla markfuktigheten och gör att grödorna växer bättre. Med ett förändrat klimat väntas fler torra somrar med sämre bevattningsmöjlighet även i Sverige.

Så fungerar solsambruk

Det finns olika sätt att kombinera solpaneler med jordbruk. Ett vanligt är att ha dubbelsidiga solpaneler som placeras vertikalt i nord-sydlig riktning, så att de är vända mot öster och väster. Det produceras därmed mest solel under förmiddag och eftermiddag, samtidigt som det inte blir någon skugga på grödorna mitt på dagen. Radavståndet mellan solpanelerna anpassas till jordbruksmaskinernas bredd. I skyddet av solpanelerna kan vissa grödor gynnas av ett förändrat mikroklimat.

Utmaningar att lösa

Trots sina fördelar finns det också en del utmaningar som hindrar solsambruks potential att utvecklas fullt ut i Sverige. Nationella aktörer behöver fokusera på dessa för att underlätta för lantbrukare och investerare att satsa på solsambruk.

- **Regelverk och lagstiftning:** Lagstiftningen i Sverige är ännu inte anpassad för att hantera solsambruk. Det finns oklarheter kring markanvändning, tillståndprocesser och hur stödsystem ska tillämpas.
- **Kunskapsbrist:** Många lantbrukare, företag och beslutsfattare saknar kunskap om hur solsambruk fungerar och vilka fördelar det kan ge. Detta kan leda till osäkerhet inför att satsa på solsambruk och hur det ska hanteras.
- **Ekonomisk osäkerhet:** Det kan vara svårt för lantbrukare och andra aktörer att navigera de ekonomiska förutsättningarna för solsambruk, till exempel när det gäller investeringar och avkastning.

Rekommendationer för att främja solsambruk

För att underlätta solsambruks utveckling och kunna främja både det regionala lantbruket och elproduktionen föreslår aktörerna inom projektet Solbruk i Skåne flera åtgärder:

- **En tydlig definition:** Andra länder har tagit fram definitioner av solsambruk, som används för tillstånd och stödprogram. Sverige behöver också ta fram tydliga kriterier, för att kunna särskilja solsambruks-anläggningar från vanliga solparker på jordbruksmark.
- **Regelförändringar:** Det krävs tydliga regler som stöder kombinationen av jordbruk och elproduktion. Tillståndprocesserna behöver anpassas för att minska osäkerhet och förenkla handläggningen av solsambruksanläggningar.
- **Stödprogram:** Befintliga stödprogram inom jordbruk behöver justeras för att underlätta istället för att försvåra för aktörer som vill satsa på solsambruk. Det kan till exempel vara att få ha kvar gårdsstödet för jordbruksmark som används till solsambruk. Det behövs även stöd och rådgivning kring juridiska och tekniska frågor.
- **Sprida kunskap:** Det finns mycket kunskap om solsambruk och flera goda exempel på hur det fungerar. Denna information behöver spridas för att öka medvetenheten hos beslutsfattare, lantbrukare, solcellsaktörer och allmänheten om fördelarna med solsambruk och hur det kan bidra till Sveriges elproduktion och till att trygga jordbruksmarken.

Solbruk i Skåne

Projektet Solbruk i Skåne vill genom en testanläggning för solsambbruk i Skåne undersöka vilka grödor som passar att odla i kombination med solcellssystem och hur anläggningen ska designas för att fungera i lantbrukarens vardagliga produktion. Projektet har tagit fram en rapport om hur nationella respektive internationella regelverk och stödsystem för solsambbruksanläggningar påverkar möjligheterna för tillstånd respektive lönsamma affärsmodeller. Rapporten innehåller också rekommendationer för att främja utvecklingen av solsambbruk i Sverige.

Projektet pågår 2023 - 2027. Region Skåne är projektägare och projektpartners är Länsstyrelsen Skåne, Energikontor Syd, Sveriges Lantbruksuniversitet, Mälardalens universitet och RISE. Ytterligare medverkande aktörer är Lantbrukarnas Riksförbund, Nordic Beet Research samt SolarEdge och Alight. Projektet medfinansieras av Europeiska Regionala utvecklingsfonden.

Region Skåne har ett regionalt utvecklingsansvar, tillsammans med andra aktörer skapar vi ett hållbart och konkurrenskraftigt Skåne idag och för framtiden.

Läs mer: skane.se/solbruk

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Länsstyrelsen
Skåne

ENERGIKONTOR
SYD

Alight®

